

העם

פעמים בקופסות שימורים

מלבד חובבי הליבור, שנדחקו על מדרגות החורבה הבלתי גמורה של בניין הבימה (רבינו מהם זו הפעם הראשונה) כדי לחיות בגופה הממיר של העלמה איבון דהקרלה, היו אזרחי ישראל עסוקים השבוע במדור פשעים. הרצח המתועב ביפו (להלן) שפך אור קודר על התפרעות המוסר, נתן שוב מקום לסברה כי עם העליה החדשה עלה במידה מבהילה שיעור הפליליות.

ביום ששי הגיעה למעברת רמת-השרון מכונית משא עמוסת אבטיחים. לך הקנה כמה אבטיחים אצל חייב. אמרה לו אשתו. סאלה שמח להזדמנות שניתנה לו לעשות משהו בכל זאת. הוא יצא לצרכניה שבמרכז המעברה. אולם אבטיחים אפשר היה להשיג רק אצל אחד המוכרים שפרש את סחורתו על האדמה ליד צירף הצרכניה. המחיר שנדרש עבור קילו אבטיחים: 120 פרוטה.

הלא המחיר הממשלתי הוא 55 פרוטה. אני בעל משפחה, מחוסר עבודה ואיני יכול לשלם מחיר כל כך גבוה. אבל אני מוכן שתרווח מזה. אשלם לך 80 פרוטה אבל לא 120.

עובדיה (עבדאללה) מנסור לטרופוליסטים, חכות עיראקיות

סאלה, ענה המוכר. סאלה ידע שמוכר זה קנה את סחורתו אצל בעל הצרכניה (במחיר רשמי) על מנת למכרה שוב (עם רווח). אין בזה שום דבר מיוחד, אולם כאשר שלח אותו המוכר לעזאזאל זה עבר את גבול ההגיון.

גם הנשים בעטו. התפתחו דין ודב רים בין המוכר והלקוח. פתאום התנפל עלי והתחיל להרביץ לי, מספר סאלה. שכן שראו את הדבר הזעיק את עובדיה מנסור, אחיו של סאלה, מאהלו. לך וראה מה ער שים לאחייך לטרופוליסטים של הצרכניה? עובדיה (עבדאללה) שומר במעברה מטעם הסוכנות, רץ למקום. הוא היה רגיל להתערב במקרים כאלה ולהסדיר שלום בין היריבים. למה אתם מרביצים לו? הוא שאל את המוכר וידידי שבאו לעזרתו. האינכם יודעים שאחי וידאי? ואפילו אם לא אחי הוא האם אין אנו כולנו אחים?

אולם שכנועים משפחתיים אלה לא השיעו. הם התנפלו עלי כאילו הייתי ערבי או משהו כזה. מספר עבדאללה. התנפלו עלי, הפילו אותי על מיכל המים. הבטתי במקלות, הגשים בעטו בי. חשבתי שאני הרי לך למות. צעתי להם בעוד אלהים, אבל זה לא עזר. אצלו בעיראק אם ערבים מתנפלים על מישהו מספיק שיצחק בעוד מתמד (בשם מוחמד) והם עוזבים אותו. אבל כאן, אלה חיות, לא בני אדם.

בינתיים קמה צעקה במעברה: יא עיראד קים, רוצו, הצילו, רוצחים אחד מכם? כל מי שהיה במעברה באותו רגע אחז את אשר ידו השיגה ורץ אל הצרכניה. מבלי לחכות לבירורים מיותרים התפרצו לתוך הצרכניה, שברו, ריסקו, הרסו, עשו נקמה בגויים. אולם בזאת לא שקטה רוחם. גהרוג כל הטרופוליסטים? דרש עיראקי מוסער. אך המתווגים סברו אחרת: הרי כולם אחים האסור לעשות כך. מוטב לשלוח מכתב ארוך למוסדות הישבים אי שם בתל-אביב ולהסביר ביד להם כל מה שקרה. העיקר שהמשטרה תאסור את האשמים. אנו אנשים צעירים, פועלים העובדים קשה ואין ביכולתנו לקיים עסקי שוק שחור. אנו תובעים שתשללו את זכויות הצרכניה מבעלה הגובח.

בינתיים שכב לו עבדאללה בחדרו הקטן (יחד עם חמשת ילדיו ואשתו) כשגופו מסתובב וזכאבים וראשו עסור תחפושת לב-גה. מה שמפלא אותי, הוא התלוצץ. הוא שאגשים אלה בכל זאת מצאו את ההזדמנות לגנוב לי את השערן מהיד ושש לירות מהמים.

המעמד השלישי המוגבל בא

בכפר טירה שררה אורה מוזרה. הגשים נשאו את פחי המים הכבדים על ראשן כאילו לא קרה כלום. גברים חסונים ישבו בצלי עצים או שיחקו ששש בבית-הקפה הקטן. אולם אי אפשר היה למצוא אף ילד אחד מתחת לגיל חמש או שש.

לעומת זאת, בקעו צריחות זחעה של ילדים כמעט מכל בתי הכפר. כאשר בבית אחד בוקעות צריחות ילד, אין זה דבר מיוחד. אולם כאשר כל ילדי הכפר נצלמים וזעקו תיהם עלות עד השמים, אין זה עניין של סתם עונש אבהי.

ההסבר הפשוט היה נעוץ במכונית שחורה קטנה שעמדה ברחבה המרכזית. אותו בוקר הביאה מתל-אביב את המהול היהודי לאחד מביקוריו הקבועים. כדי להסות טרחה הוא עושה את מלאכתו בכפר הערבי במסיונות.

להבא, רק טבכ

לא אשתול עגבניות יותר ואגדל להבא טבכ באדמתי — צעק דרווי זקן, כשהודיעו לו על התנאים החדשים לשיחוק תוצרתו. הכפרים הערביים והדרוזיים בגליל נשמו לרחמה, כשנודע להם על חיסול חברת שיווק היבול. 17 כפרים דרוזיים נכללו אשתדך בתחום הזכיון של החברה ששיחקה את ירקות המיעוטים. אולם אשתדך, אחרי החורף הגשום, ראו החקלאים ברכה בעמלם והי מיעוטים, שאינם ניהנים מהעיסוד האינטנסיבי ורוב אדמותיהם הן שטחי בעל, וכו ליבולים גדולים, הסתפקו איפוא גם ב-50 אחוז מה הכנסה. אולם השנה פגעה בצורת בעיקר בשטחי הבעל והאדמה החרבה הניבה יבד לים זעומים. דמי הקומיסיון הרבים, שנפלו בנחלת חברת שיווק היבול לא השאירו ברכה רבה עבור בעל המשק.

חברת שיווק היבול התחילה אבל במקומה קמה חברה חדשה בוסתן הכרמל המורכבת בעיקר מתנובה ושיווק היבול פלוס שפי וכמה סיטונאי ירקות פרטיים. הקומיסיון של החברה החדשה לא היה קטן כלל. לפני כן הסתדרו הדרוזים עם יומה פרטית, בעלי הון ששיחקו צידו הקלאי. ובלים והרחחים היו מתחלקים ביניהם. אולם בוסתן הכרמל דחקה את רגלי היוזמים.

והדרוזים מתמרמרים. בבצא אנו משרתים, מסים משלמים, יש לנו תעודות אורחות יש ראלית ואין לנו שליטה על תוצרתנו. עגבניות מתקלקלות ואנו נאלצים לשחק על ידי מי שישחק אבל להבא גורע טבכ וטבכ אפשר להחזיק גם שנים. נראה מה יעשו היהודים בלי הפלפל והעגבניות שלנו.

צבא הג'ינג'י השחור

הנה השנים שוב יחד! חייכו האנשים בכנוס לילה. בהצגות הקאמרי וברחובות תל-אביב. כונתם היתה לאלוף יגאל אלון, כשחזרו לחופשה קצרה בצרף, ולשלישו, ירוחם כהן, הנקרא בפי ידידיו בשם החיבה, ג'ינג'י מפני שהוא זומה לכוש.

הקהל הרחב מכיר היטב את האלוף, אך לא את שלישישירדו, שהפך כמעט חלק בלתי צפוד ממנו. אולם ההתחייקים מספרים על יגבי סיפורים אינסופיים.

סיפור לדוגמא: בי, ג'י. בא לחנה בתמר רון הסתיי אשתדך, לחץ את ידי ירוחם, חייך: דרושים לי כמה אלופים חימניים? הרביסרן הנמוך והגמיש, שחור-השער וש תורהעין, לא נבון. קח כמה מאות חימניים צעירים, תן להם חינוך טוב, הכנס אותם לצבא. תן להם סיכויים שונים לחבריהם, ואז יהיו לך, בעוד 20 שנה, אלופים חימניים! אין לי זמן! קרא בי, ג'י. הם דרושים לי מיד!

המסובים, אלופים וסגני אלופים, הסתכלו בירווחם בקנאה. הרמז היה ברור. הוא היה המועמד היחיד בצה"ל, שיכול לעלות לדרגה זו. אלא שירוחם התפטר לפני שהגיע לדרגה זו.

התימני של יגאל. אין כמעט אדם בארץ, שלא ראה את התימני של יגאל אלון, הנראה כמעט בכל תלום קרבי, עומד לצדו של האליל הפלמי. אולם, לידו הם לא היה צורך להיתלות באילן שני — במשך 14 שנות שרות צופף עבר הצבאי, בן ה-34, בן הורים תימניים, קאריירה כמעט אגדית.

לראשונה הופיע פרצופו הערבי בפלגות הלילה של וינג'י. כשנתגלה כשרונו הבלתי רגיל לעבוד בקרב האוכלוסייה הערבית, כבר היתה זרכו מסומנת: במלחמת העולם גייסר הו הבריטים לשרות האיתסליבנס שלהם, הסילו עליו להכין מאחורי קוי הצרפתים את הפלישה לטוריה. כשהגיעו הבריטים לדר משק, נשאר ירוחם ראש שרות המודיעין הבריטי לטוריה והלבנון.

בשנות כהונתו בתפקיד זה, בו החליף את מבסאו התימני במבסא לבנוני, עלה בלבו של ירוחם, בפעם הראשונה, הרעיון שאגשים מעסיים, המבינים את נפשו של האדם הערבי ודוברים את שפתו, יכולים לבצע משימות עצומות באמצעים דלים.

כל מסגרת היתה צרה להרהגעש הש חורי, שהחל מגבש במוחו רעיונות מהפכניים על רכישה טוריה הלבנון כבנות-ברית לישבו העברי.

המנהיגים לא האמינו. בינתיים הל כה המדיניות הציונית, שנקבעה ביד אנשים, שהבנתם את הגפש הערבית נפלה מזו של ירוחם כהן, בורכה. פרצה המלחמה, וההגנה הפכה צה"ל.

באפריל השתדל ירוחם להסרדי, לשוא, את מנוחתם של מנהיגי הישוב באוהרתו, כי הצבאות הערביים עומדים לפלוש לארץ. 4 ימים לפני הפלישה הניח על השולחן צורר ידיעות על תנועת הצבא הסורי לעבר ארץ ישראל. המנהיגים לא האמינו לאוהרה זו, שינו את דעתם רק ברגע האחרון, שעות מעד טות לפני הפלישה.

כשיגאל אלון קיבל לידיו את הפיקוד בחזית הדרום, לקח עמו את המימחה הערבי, שרירד יגאל מן הבמה, בקת, דמדומי האלור

ירוחם (ג'ינג'י) כהן לתימני, מבסא לבנוני

פיים" (הפלמ"חיים) נשאר ירוחם בתפקיד מר כזי: נציג ישראלי בועדת שביתת המשק המצרית. מייגור כהן, שהיטיב מהם לדבר את שפתם, הפך חיש מהר מושג בעיני הקצד גים המצריים. אמר אחד מהם: איני יודע מי כאן הערבי האמתי ביותר...

הרצשה מוזרה. ברבות הימים הרגיש ירוחם את עצמו בודד, התגעגע אל חבריו מימי הקרבות, שלבשו בגדים אורחיים, חזרו לקיבוציהם או יצאו לחו"ל. החליט ירוחם: אחרי 14 שנות שרות, הגיעה השעה ללמוד. הוא התפטר מן הצבא, לבש מדים אורחיים, שקע בספרים. אולם שלא כדוגמת יגאל מפקד זי, הלומד באנגליה על חשבון הקיבוץ, נאלץ ירוחם לעבוד כדי לקיים את עצמו.

המשק

מוהר ושמה אמריקאית

צבי סוסניק, חלוץ תעשיית האופנה בארץ, אינו שייך לסוג האגשים המתיאשים מהר בחייהם. כבחור בן 19 הגיע מרוסיה לארצות הברית, פתח מפעל בציקגו והתגבר על המשבר ההרסני בשנת 1929 בו עמדו רק שלושה בנקים בציקגו.

צבי סוסניק ניסה עוד משהו ובשנת 1931 עלה ארצה ועם שותפו הרשוניק הקים את בית החרושת האמריקאי לתעשיית שמלות בודיה צנועה ברחוב יפו-תל-אביב.

בית החרושת בעל ארבע מכוונות התפירה והעבודה העצמית של השותפים רכש לו שם בקרב סוכנים בכירות ארצות ערב השכונות: בירות דמשק, זרכי הפרסומת האמריקאית מצאו קרקע פורה בארצות הליבנט הערבי,